

Carbonell, el somni de la dignitat

Un article de Josep-Lluís Carod-Rovira sobre el filòleg i polític mort aquest dilluns | "És un dels noms més destacats de la cultura i la política catalana de la segona meitat del segle"

Jordi Carbonell, l'any 2013 a la Via Catalana. Foto: Josep M. Montaner

El nom de Jordi Carbonell potser no dirà gran cosa a les generacions més joves. Per als que ja no en som tant, diu molt. Per als que vam tractar-lo de prop, vam tenir-lo de referent i el vam estimar com a persona, durant dècades, ho diu tot. De fet, Carbonell és un dels noms més destacats de la cultura i la política catalana de la segona meitat del segle XX. I, en realitat, sempre he cregut que el Jordi era més intel·lectual que polític, un intel·lectual que es va veure forçat a assumir un determinat compromís, fins i tot de lideratge, ateses les excepcionals condicions adverses que assetjaven el seu poble. A ell, però, el que de debò li interessava era l'activitat acadèmica, la docència, l'Institut d'Estudis Catalans al qual defensà sempre, davant les mostres de menyspreu d'altres, sobretot en els anys més difícils, a l'ombra de Ramon Aramon i Serra. En condicions normals, hauria pogut publicar la història social i política de la llengua catalana, una il·lusió que mai no va arribar a veure la llum, perquè sempre hi havia altres prioritats cíviques que passaven al davant dels seus interessos i inquietuds més personals. Col·laborador de Serra d'Or des del principi, especialista en Joan Roís de Corella, la Menorca del segle XVIII i el teatre de J.M. de Sagarra, en unes altres circumstàncies no hauria estat expulsat de la Universitat Autònoma, per les seves conviccions antifranquistes, democràtiques i nacionals, per anar a fer de catedràtic a la Universitat de Càller, a Sardenya. Aquesta condició d'intel·lectual que fa de polític,

més una cosa que l'altra, fa pensar, també i no pas poc, en altres referents ja, malauradament, també desapareguts: Josep Benet i Max Cahner.

Carbonell va ser, sempre, més nacional que nacionalista. Mai no va fer ostentació arrogant de la seva condició de català, ni de la hipotètica superioritat del seu país i la seva cultura sobre altres països i cultures. En cap moment no els va exhibir en contra d'altres, sinó, sempre, a favor. "Ni massa petits, ni massa grans, els Països Catalans són l'única pàtria nostra", deia i repetia un cop i un altre. I és a aquesta pàtria tan petita que somiava completa i lliure a la qual va dedicar tota la seva existència, el millor de la seva energia. Mai no va cedir en aquest terreny, com en d'altres, i ja com a primer director de l'Enciclopèdia Catalana els Països Catalans van convertir-se en unitat d'anàlisi, a tots els efectes. "No tot el que és català és bo", advertia en la seva intervenció a Sant Boi, l'11 de setembre de 1976, afirmació que anava acompanyada d'un veritable sentit autocrític, als antípodes del xovinisme més ranci. Per això es comportà amb una gran coherència nacional en declarar en català, davant la policia franquista, en dues ocasions en què fou detingut, tot rebutjant el dret de conquesta que els seus interrogadors invocaven persistentment. Mai no va doblegar l'esquena de la dignitat, malgrat les tortures, les amenaces i les represàlies.

El Jordi va ser més un home transversal que no pas de partit, malgrat haver-ne fundat un i haver-ne presidit un altre. Per a molts, serà sempre aquell orador carregat d'energia que representava l'Assemblea de Catalunya i que s'esforçava fins a límits indicibles per a trobar els màxims elements d'entesa entre posicions allunyades a les quals acabava, finalment, acostant. Recordo quan, en fundar Nacionalistes d'Esquerra, en el fons, ho feia un xic a contracor, davant la impossibilitat que prenguessin cos alternatives més unitàries. Sempre va mantenir una gran cordialitat i respecte per aquells companys de viatge que, des de pressupòsits ideològics poc propers, van batre's també contra la dictadura. I aquests mateixos van ser els primers a reconèixer-li la seva fermesa, coherència i dignitat. Són tants els records que en tinc, com a amic, com a mestre i com a referent, que em vénen a glopades imatges, moments, converses, viatges amunt i avall procurant estendre la idea d'una pàtria neta i lliure, l'avenç d'un socialisme democràtic d'arrels nacionals, la idea dels Països Catalans com a marc territorial irrenunciable de la nació catalana, el somni d'una llengua viva i plena, la il·lusió d'un país endreçat, culte, europeu... Amb el somriure als llavis fins al darrer moment, no ha pogut saltar la paret que ens impedeix encara de veure la platja anhelada i la mar inacabable, tot alçant els ulls al cel i veure que, finalment, aquest no té límits. Se n'ha anat en un país encara amb límits. I s'ha emportat amb ell massa coses. Gràcies, Jordi, per haver fet possible el somni de la dignitat, amb la teva vida.